

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000642908

Datum
12 november 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
J&V en SZW

Bijlage(n)
2

Aan
Van

MBZK
CZW

nota

Nota beantwoording schriftelijke vragen Eerste Kamer
(nr. 178279) kabinetsreactie Staatscommissie rechtsstaat

Aanleiding

Op 1 oktober jl. hebben de leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer schriftelijke vragen (bijlage 2) gesteld aan de Stas JenV over de kabinetsreactie van 4 juli jl. op het rapport 'De gebroken belofte van de rechtsstaat' van de Staatscommissie rechtsstaat (hierna: de staatscommissie). De staatscommissie werd in 2023 ingesteld door kabinet-Rutte IV en bracht in juni 2024 haar rapport uit waarin zij verschillende verbetervoorstellen heeft gedaan voor het versterken van de democratische rechtsstaat. Gelet op een ieders verantwoordelijkheid voor verschillende onderdelen van de democratische rechtsstaat wordt de beantwoording van deze vragen gedaan door de Stas JenV, de minister van SZW en de minister van BZK.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de beantwoording van de schriftelijke vragen en daartoe de bijgevoegde brief (bijlage 1) te verzenden aan de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer. De Stas JenV en MSZW zijn inmiddels akkoord met de antwoorden.

Kern

- De kabinetsreactie op het adviesrapport is onder coördinatie van BZK opgesteld en verstuurd door de ambtsvoorgangers van u, SRb en MSZW.
- De beantwoording van de vragen van de EK over de kabinetsreactie is in lijn met de inhoud van de kabinetsreactie. Er wordt geen nieuw of gewijzigd beleid aangekondigd en er worden geen nieuwe toezeggingen gedaan. De (volgorde van) ondertekening van de antwoordbrief is gelijk aan de ondertekening van de kabinetsreactie.

Kern vragen fracties D66 en GroenLinks-PvdA

- Zowel de leden van de fracties van D66 als van GroenLinks-PvdA hebben vragen gesteld over de kabinetsreactie, waarbij de SP-fractie zich heeft aangesloten. Hieronder wordt de kern van de gestelde vragen en beantwoording daarvan voor de BZK-onderwerpen kort weergegeven per fractie.
- **GroenLinks-PvdA:** deze fractie vraagt zich bijvoorbeeld af hoe dit demissionaire kabinet uitvoering geeft aan de verbetervoorstellen van de staatscommissie en uit zorgen over de wijze waarop en de mate waarin de

rechtsstaat onder druk is komen te staan sinds het aantreden van het kabinet-Schoof en vraagt hoe het kabinet het eigen functioneren beoordeelt. Verder wenst deze fractie een overzicht te ontvangen van de aanbevelingen en de opvolging ervan. Bovendien is deze fractie benieuwd wat het kabinet verstaat onder rechtsstatelijk leiderschap (bv. of de toepassing van algemene beginselen van behoorlijk bestuur daaronder kan worden verstaan, en of deze meer centraal moeten staan in alle lagen van het ambtelijk apparaat, en ook meer een plek moeten krijgen in bestuurlijke besluitvorming).

Onze referentie
2025-0000642908
Datum
12 november 2025

- Daarnaast heeft deze fractie nog enkele specifieke vragen gesteld, bijvoorbeeld over de wijze waarop de stroomlijning van rechtsstatelijke advisering zal plaatsvinden en hoe dit bijdraagt aan een betere opvolging van deze adviezen mede in relatie tot wetgevingskwaliteit, of er middelen worden vrijgemaakt voor het rechtsstatelijk kompas, op welke manier gegevensdeling tussen verschillende overheidsorganisaties niet leidt tot nieuwe vormen van profilering en controle van burgers en welke waarborgen daarbij zullen gelden.
- **D66:** deze fractie stelt de kabinetsreactie met verbazing en belangstelling te hebben gelezen. Zij vraagt zich af waarom de kabinetsreactie zo lang op zich heeft laten wachten (ruim een jaar) en waarom het kabinet vindt dat het vertrouwen van burgers in de rechtsstaat in Nederland nog steeds hoog is.
- Daarnaast heeft deze fractie specifieke vragen over bijvoorbeeld de inzet van het kabinet op het wetsvoorstel voor het schrappen van de voorrang voor statushouders en de rol van het kabinet daarin in relatie tot rechtsstatelijkheid. Ook is de fractie benieuwd hoe het beleidskompas en de Wet versterking waarborgfunctie Awb zullen bijdragen aan het beter betrekken van burgers bij beleidsvorming, hoe het kabinet voornemens is het doenvermogen van burgers mee te nemen in overheidshandelen en hoe wordt omgegaan met verantwoorde gegevensuitwisseling tussen overheidsorganisaties.
- Bovendien vraagt deze fractie naar hoe het kabinet, tegen de achtergrond van de Toeslagenaffaire, patronen van institutionele discriminatie en ongelijkheid aanpakt en welke concrete maatregelen daartoe worden genomen en hoe wordt geborgd dat beleid en uitvoering leidt tot gelijke rechtsbescherming voor iedereen. Tot slot vraagt de fractie welke stappen dit kabinet zet om een duurzame rechtsstaatagenda te realiseren en hoe dat in de dagelijkse praktijk vorm krijgt en zichtbaar wordt.
- Andere vragen van deze fracties spitsen zich toe op de beleidsterreinen van de Stas JenV en de minister van SZW.

Toelichting

Kern beantwoording vragen (crux van alle antwoorden)

- In de beantwoording van de vragen wordt door het kabinet benadrukt dat het versterken van de democratische rechtsstaat een belangrijk thema voor dit kabinet is en dat het – ook in deze demissionaire fase – aan de slag blijft met de opvolging van de aanbevelingen zoals ook in de kabinetsreactie is aangegeven. Dit houdt kort samengevat in dat het kabinet ervoor zorgt dat de overheid meer gaat handelen vanuit de principes van de rechtsstaat, er gewerkt wordt aan de vereenvoudiging van beleid, wetgeving en de uitvoering en dat ingezet wordt op het verbeteren van de rechtsbescherming van burgers

- Verder geeft het kabinet in de brief aan zich, net als de leden van deze vaste EK-commissies, zorgen te maken over de druk die op onze rechtsstaat staat. Daarbij geeft het kabinet aan dat onze democratische rechtsstaat weliswaar gebouwd is op een stevig fundament, maar tegelijkertijd is er permanent aandacht en onderhoud nodig om ons weerbaar te maken tegen de interne en externe druk die op de rechtsstaat staat. De belangrijke principes van de rechtsstaat dienen door o.a. de leden van dit kabinet actief te worden uitgedragen en zij vervullen daarbij een belangrijke voorbeeldfunctie.
- Daarnaast is op alle specifieke vragen gereageerd, waarbij zoveel mogelijk is gepoogd een actuele stand van zaken te geven van de opvolging van de aanbevelingen.

Onze referentie
2025-0000642908

Datum
12 november 2025

Financiële/juridische overwegingen
n.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Antwoordbrief schriftelijke vragen van de EK over de kabinetsreactie op het adviesrapport van de Staatscommissie rechtsstaat	
2	Brief van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer met vragen en opmerkingen over de kabinetsreactie op het adviesrapport van de Staatscommissie rechtsstaat	